

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Варіант 3001

Інструкція щодо виконання роботи

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 27 завдань. Частина 1 містить 26 завдань, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть в зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

КВМ

Бланк

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д
5	2	6	1	3

 7 5 2 6 1 3

Відповідь: РАСКИДАТЬСПУГАТЬ П Р А С К И Д А Т Ь С П У Г А Т Ь

Відповідь: 124 14 1 2 4

Завдання 27 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконанні завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Бажаємо успіху!

Частина 1

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь в поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, без пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишуть в окремій клітинці у відповідності з наведеними у бланку зразками.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.

(1) У наші дні значна частина населення Землі проживає в містах, і може скластися враження, що сучасна людина не залежить від природи, але це глибока помилка. (2) Людина є частиною природи. (3) <...> будь-яка інша жива істота, людина потребує чистого повітря для дихання, чистої води для пиття, екологічно чистих продуктів сільськогосподарського виробництва, для вирощування яких потрібні родючі ґрунти і багаті пасовища.

1

Укажіть два речення, у яких правильно передається **ГОЛОВНА** інформація, що міститься в тексті. Запишіть номери цих речень.

1) Глибокою помилкою є уявлення про те, що людина, що проживає сьогодні в місті, як і раніше, є такою ж частиною природи, як і будь-яка інша жива істота.

2) Сучасна людина, як і будь-яка інша жива істота, потребує чистого повітря, води і екологічно чистих сільськогосподарських продуктів.

3) Сільськогосподарські продукти, необхідні людині, потрібно вирощувати на родючих ґрунтах.

4) У наші дні значна частина населення Землі проживає в містах, тому можна стверджувати, що сучасна людина не залежить від природи.

5) Сучасній людині, яка є частиною природи, життєво необхідні і чисте повітря, і вода, і екологічно чисті сільськогосподарські продукти.

Відповідь: _____

2

Яке з наведених нижче слів (сполучень слів) повинно стояти на місці пропуску в третьому (3) реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

Втім
Також
По-перше,
Як і
Якщо

Відповідь: _____

3

Прочитайте фрагмент словникової статті, у якій наводяться значення слова ПРИРОДА. Визначте значення, у якому це слово вживається в першому (1) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

Природа, -и, ж.

1) Все існуюче у Всесвіті, органічний і неорганічний світ. *Мертва п.* (Неорганічний світ: не рослини, не тварини). *Жива п.* (Органічний світ).

2) Весь неорганічний і органічний світ в його протиставленні людині. *Охорона природи. Взаємовідносини людини і природи.*

3) Місця поза містами (поля, ліси, гори, водне плесо). *Милуватися природою. На лоні природи. Виїжджати на природу* (прост.).

4) *перен., чого.* Основна властивість, сутність (книжн.). *П. соціальних відносин. Вірусна п. захворювання.*

Відповідь: _____.

4

В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

вітчИм
ветеринАрія
залюбкИ
беремО
рУкопис

Відповідь: _____.

5

В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

Попереду всіх іде старий, певне, вірний соратник Сірка, тримаючи перед собою РЕГАЛІІ кошового.

Як людина досвідчена і ТАКТИЧНА, Андрій Іванович не проявив будь-якої поспішності, не став набридати Харитонові.

В їхніх відносинах не було тих ПОКАЗНИХ ніжностей, які можна спостерігати в деяких сім'ях.

Щоб стати гарним педагогом, потрібні, кажуть, не тільки знання, ще й ТАЛАНТ.

З ТИЛЬНОГО боку валу збереглися сліди дерев'яного зрубу, спорудженого з дубових колод.

Відповідь: _____.

6

Відредагуйте речення: виправте лексичну помилку, **вилучивши зайве** слово. Випишіть це слово.

Холодний сніг набився в зморшки кори, і товстий, в три обхвати, стовбур здався прошитим срібними нитками.

Відповідь: _____.

7

В одному з наведених нижче слів допущено помилку в утворенні ступеня порівняння прикметника. Виправте помилку і запишіть це слово правильно.

найцікавий
найбільш дотепний
молодший
щонайтонший
надійніший

Відповідь: _____.

8

Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, в яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ	РЕЧЕННЯ
А) неправильна побудова речень із дієприслівниковими зворотами	1) Необхідно вжити термінові заходи. 2) Улітку відпочило біля 80% учнів. 3) Подекуди жовтіє пізня квітка.
Б) неправильне вживання прикметників	4) Мистецтво наповнює життя кожної людини. 5) Молоде покоління художників прагне і вибирає для себе нові цінності і орієнтири в мистецтві.
В) порушення норм керування	6) Допомагаючи один одному, у класі нема відстаючих.
Г) неправильна координація підмета і присудка	7) Перед вами картина Василя Бакшеєва «Блакитна весна».
Д) неправильна побудова конструкцій з однорідними членами речення	8) Пейзаж – це вид чи зображення якоїсь місцевості; жанр живопису, в якому предметом зображення є природа. 9) Ви правильно говорила це у своєму виступі.

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

9

Визначте слово, у якому на місці пропуску пишеться буква **С**.
Випишіть це слово, вставивши пропущену букву.

- бе..грамотний
- ..хований
- ..цілити
- ..сунути
- ро..чищений

Відповідь: _____

10

Укажіть варіант відповіді, у якому в усіх словах одного рядка пропущена одна та сама буква. Запишіть номер відповіді.

- 1) ц..тата, тр..нер
- 2) д..путат, зах..сник
- 3) м..лькати, к..сіль
- 4) бл..щати, л..ман
- 5) Аргент..на, арх..в

Відповідь: _____

11

Випишіть слово, у якому на місці пропуску пишеться м'який знак.

- сон..ця
- різ..ко
- доч..ці
- мл..йон
- корис..тю

Відповідь: _____

12

Випишіть слово, у якому на місці пропуску апостроф **НЕ** пишеться.

- зв..язок
- від..їхати
- грав..юра
- хлоп..я
- черв..як

Відповідь: _____

13

Визначте речення, у якому **НЕ** зі словом пишеться разом.
Розкрийте дужки і випишіть це слово.

- (НЕ)ВИЙДУТЬ жнива з доброго дива.
- (НЕ)ЗЧУЛИСЯ, як і зима минула.

Сніг ллється і ллється з неба вже (НЕ)ПЕРШИЙ день.

(НЕ)ЗАКІНЧЕНЕ вчасно діло не дає спокійно спати.

Заворожили ворони світанок, (НЕ)СХОДИТЬ сонце, тільки кар
та кар.

Відповідь: _____

14

Визначте рядок, у якому обидва слова пишуться разом. Зніміть ризку і випишіть ці два слова.

- в/волю, в/наслідок
- по/друге, де/коли
- тільки/що, на/впроти
- в/перше, хтозна/що
- без/жально, будь/кого

Відповідь: _____

15

Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

Традиційна вариста піч. Ця «добра щедра піч твоя», що пахла стравами, пече(1)им хлібом, пече(2)ими і сушеними яблуками і сухим насі(3)ям, зіллям, корі(4)ям, як писав Олександр Довженко, поступово відходить в історію.

Відповідь: _____

16

Розставте розділові знаки. Укажіть два речення, в яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

- 1) Хай буде сад і дерево крилате і кіт-воркіт і ще багато див.
- 2) Він заходив по хаті розпустив язика дав волю серцю.
- 3) Збирають світлі золоті меди веселокрилі та прозорі бджоли.
- 4) В море впало кілька здорових важких крапель дощу.
- 5) Ми садили ліс у полі і дубочки і тополі і осіку і ліщину і червону горобину.

Відповідь: _____

17

Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Сонце (1) досхочу накупавшись у хмарах (2) і блакитних ополонках (3) струснуло на сніги вінець проміння (4) і кинуло на небосхил бузкові барви.

Відповідь: _____

18

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Це (1) мабуть (2) очікуючи весну (3) гомонить душа лісу.

Відповідь: _____.

19

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Шуміти тобі (1) кучерявий прибузький лісе (2) такими чарівними голосами (3) й підголосками (4) що серце болісно завмиратиме від насолоди.

Відповідь: _____.

20

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Пишіть листи (1) і надсилайте вчасно (2) коли їх ждуть далекі адресати (3) коли є час (4) коли немає часу (5) і коли навіть ні про що писати.

Відповідь: _____.

21

Знайдіть речення, у яких **кома** ставиться відповідно до одного й того ж правила пунктуації. Запишіть номери цих речень.

1) Хоч цей місяць і зветься листопадом, але дерева вже простягли вгору до сизого неба оголені віти. 2) Тільки дуб, широко розкинувши гілля, не скинув свого вбрання. 3) Листя лише пожовкло, потемніло. 4) І здалеку здається, що стоїть могутній воїн, закований у бронзу. 5) Налетить вітер, задзвенить своїм бронзовим листям могутній дуб. 6) Так і держатиме він своє чудове вбрання до самої весни, коли замінить його молоде, свіже листя. (3 *посібника*)

Відповідь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 22-27.

(1) Оленка стояла перед дідусем, маленька, худенька, ледве стримуючи сльози. (2) Микола Миколайович Безольцев чекав, коли вона набереється сил розповісти про те, що турбує її, він розумів, що одне необережно сказане слово – і внучка замкнеться в собі. (3) Оленка підійшла до вікна, виглянула в нього і почала:

– (4) А мені в класі оголосили бойкот.

– (5) За що? – запитав Микола Миколайович, намагаючись не показувати, наскільки він схвильований почутим.

– (6) Дідусю, одного разу наш клас втік з уроку, потім Дмитрик розповів про це Маргариті Іванівні, і вона покарала нас: ми не поїхали до Києва. (7) Ось сидимо ми в класі, спостерігаючи, як їде автобус без нас, і раптом...

– (8) «А я знаю, хто зрадник!» – раптом каже Миронова. (9) Ну, вирішила я, зараз Миронова бабахне про Дмитрика.

(10) Я заметушилася, подивилася на Дмитра і не впізнала його! (11) Він стояв переді мною зеленим сновидою – очі його з синіх стали білими. (12) І жалюгідна посмішка повзала у нього по губах. (13) Не віриш? – Оленка подивилася на дідуся Миколи Миколайовича. – (14) Думаєш, не буває білих очей? (15) Але вони були білими.

(16) Тут у мене просто серце обірвалося! (17) Я здогадалася, що Дмитрика перевернуло так від страху. (18) Кажуть: «На ньому лица не було зі страху». (19) Так от, на Дмитрику і не було лица. (20) Маргариті Іванівні то він розповів, як клас втік з уроку, тоді він перед нею був героєм, а тепер злякався.

(21) А я за нього ще хотіла схватися, але коли зрозуміла, що йому страшно, що він гине на моїх очах, я раптом відразу перестала боятися і відчула, що нічого не боюся. (22) Взяла його руку в свою і міцно стиснула, щоб він знав, що він у цьому світі не один, що у нього є справжній друг, який зможе захистити його. (23) І мені здалося, що він зрозумів це і начебто кивнув мені.

(24) Моторошна тиша супроводжувала ці три хвилини, це очікування, і всі в очікуванні поглядали один на одного, намагаючись першим відгадати, хто ж зрадник.

(25) Я подивилася на Дмитрика – він стояв як укопаний.

– (26) «Дмитре», – прошепотіла я, щоб підштовхнути його. (27) Мені хотілося кричати на нього страшним голосом, вдарити, щоб зрушити з місця, змусити зізнатися раніше, ніж Миронова назве його ім'я. (28) Тоді я знову кинулася стрімголов вперед, щоб допомогти йому. – (29) «Хлопці, – сказала я. – (30) Це.. це..»

(31) Я втупилася на Дмитрика, свердлила його очима, щоб він зрозумів, що йому вже пора зізнаватися, що більше немає жодної вільної секунди. (32) Але він знову промовчав, він ніби не розумів моїх поглядів.

– (33) «Це.. – я зважилася сама назвати його ім'я, раз він не міг, – зробив..» (34) І замовкла, хоча розуміла, що для відступу вже всі дороги відрізані. (35) Але у мене подих перехопило, я ніяк не могла назвати ім'я Дмитрика.

(36) І раптом я чомусь посміхнулася і сказала зовсім не те, що збиралася..

(37) «Це зробила я!..»

– (38) Ах, ось в чому справа, – сказав Микола Миколайович. (39) Значить, Оленка всю провину взяла на себе. (40) А він, старий, навіть не подумав про це. (41) Здається, вона зможе прожити своє життя не гірше за інших Безольцевих, бо мала ті чудові якості характеру, які неодмінно вимагали від неї участі в долях людей і болю за них. (42) Відкриття це, що так несподівано завітало до Миколи Миколайовича, втішило його неслуханно. (43) Він встав і весело пройшовся по кімнаті, радісно наспівуючи собі під ніс, що траплялося з ним надзвичайно рідко.

– (44) Що з тобою? – не зрозуміла Оленка.

– (45) Зі мною? – Микола Миколайович цілком радісно посміхнувся. – (46) Зі мною ні-чо-го!.. (47) Продовжуй, будь ласка! (48) Я уважно слухаю тебе.

– (49) Коли я перший раз промовила, ну, про те, що це зробила я, то багато хто не повірив своїм вухам: що це, мовляв, вона говорить. (50) А я подивилася на Дмитрика, посміхнулася і повторила голосно:

– (51) «Це зробила я! (52) Зрозуміло?.. (53) Я!»

– (54) «Бойкот зрадниць!» – закричали всі. (55) Дмитрик не дивився на мене. (56) А я справді не злякалася. (57) Щось сталося зі мною нове.

(58) Сама себе не впізнавала, ну, точно це була не я.

(59) Дмитрик, здається, навіть заспокоївся, і це мене порадувало, значить, я знову допомогла йому.

22

Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Укажіть номери відповідей.

1) Дмитрик повів себе мужньо, він мовчав, щоб не видати того, хто розказав Марії Іванівні, що клас втік з уроку.

2) Хлопці в класі знали, хто зрадник, але чекали, коли той сам зізнається.

3) Микола Миколайович був дуже засмучений тим, що онука взяла вину на себе.

4) Оленка взяла на себе провину Дмитрика, щоб захистити його.

5) Оленка не злякалася, коли взяла вину на себе.

Відповідь: _____.

23

Які з перерахованих тверджень є правильними? Укажіть номери відповідей.

1) У реченнях 11-12 міститься опис.

2) У реченнях 1-2 представлено розповідь.

3) У реченнях 39-41 представлено роздум.

4) Речення 32 протиставлено за змістом реченню 31.

5) У реченнях 17-20 подано розповідь.

Відповідь: _____.

24

З речення 43 виписіть синоніми (синонімічну пару).

Відповідь: _____.

25

Серед речень 6-11 знайдіть таке, яке пов'язане з попереднім за допомогою особового займенника. Напишіть номер цього речення.

Відповідь: _____.

26

«Розповідь ведеться від імені дівчинки Оленки, тому в тексті багато засобів виразності, які допомагають нам зрозуміти стан героїні. Лексичні засоби виразності – (А)_____ (наприклад, «серце обірвалося» в реченні 16), (Б)_____ («маленька», «худенька») – допомагають зрозуміти почуття дівчинки. Схвильованість героїні передана автором за допомогою таких синтаксичних засобів (В)_____ (речення 30, 33) і (Г)_____ (речення 10, 16, 37)».

Список термінів:

1) порівняння

2) фразеологізми

3) літота

4) розмовні слова

5) епітет

6) окличні речення

7) контекстні антоніми

8) риторичне питання

9) неповні речення

Відповідь:

А	Б	В	Г

Не забудьте перенести всі відповіді у бланк відповідей № 1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.

Частина 2

Для відповіді на це завдання використовуйте БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №2.

27

Напишіть твір за прочитаним текстом.

Сформулюйте одну з проблем, поставлених автором тексту. Прокоментуйте сформульовану проблему. Введіть у коментар два приклади-ілюстрації з прочитаного тексту, які, на Вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (унікайте надмірного цитування).

Сформулюйте позицію автора (оповідача). Напишіть, чи згодні або не згодні Ви з точкою зору автора прочитаного тексту. Поясніть чому. Свою думку аргументуйте, спираючись в першу чергу на читацький досвід, а також на знання і життєві спостереження (враховуються перші два аргументи).

Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за даним текстом), не оцінюється. Якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів, то така робота оцінюється 0 балів.

Твір пишіть акуратно, розбірливим почерком.